

habet admixtum », ita id quod est appetibile, vel delectabile, potest habere aliquid aliud admixtum, unde non sit delectabile, vel appetibile: sed id quod est ratio delectabilitatis, nihil habet admixtum, vel habere potest, propter quod non sit delectabile, vel appetibile. Res autem quae sunt delectabiles per participationem bonitatis, quae est ratio appetibilitatis, et delectabilitatis, possunt apprehensae non delectare; sed id quod per essentiam suam est bonum, impossibile est quod ejus essentia apprehensa non delectet: unde cum Deus essentialiter sit ipsa bonitas, non potest divinitas sine gaudio videri.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod impii manifeste cognoscent Christum esse Deum, non per hoc quod divinitatem ejus videant, sed propter manifestissima divinitatis indicia.

AD SECUNDUM dicendum, quod divinitatem, secundum quod est in se, nullus potest odio habere, sicut nec aliquis odio habere potest ipsam bonitatem: sed quantum ad aliquos divinitatis effectus dicitur ab aliquibus odio haberi, inquantum scilicet aliquid agit, vel praecipit, quod est contrarium voluntati; et ideo visio divinitatis nulli potest esse non delectabilis.

AD TERTIUM dicendum, quod verbum Augustini est intelligendum, quando id quod apprehenditur per intellectum praecedentem, est bonum per participationem, et non per essentiam, sicut sunt omnes creaturae; unde potest in eis esse aliquid, quare affectus non moveatur. Similiter etiam in via Deus cognoscitur per effectus, et intellectus non attingit ad ipsam essentiam bonitatis ejus: unde non oportet, quod affectus intellectum sequatur, sicut sequeretur, si essentiam ejus videret, quae est ipsa bonitas.

AD QUARTUM dicendum, quod tristitia non nominat dispositionem, sed magis passionem: omnis autem passio a contraria causa fortiori superveniente tollitur, et non eam tollit: et ita tristitia damnatorum tolleretur, si Deum per essentiam viderent.

AD QUINTUM dicendum, quod per indispositionem organi tollitur proportio naturalis ipsius organi ad objectum, quod natum est delectare; et propter hoc delectatio impeditur: sed indispositio, quae est in damnatis, non tollit naturalem proportionem, qua sunt ordinati ad divinam bonitatem, cum imago semper in eis maneat; et ideo non est simile.

QUAESTIO XCI.

DE QUALITATE MUNDI POST JUDICIUM, IN QUINQUE ARTICULOS DIVISA.

Consequenter agendum est de qualitate mundi, et resurgentium post judicium; ubi triplex consideratio occurrit: prima de statu, et qualitate mundi: secunda de statu beatorum: tertia de statu malorum.

Circa primum quaeruntur quinque.

Primo. Utrum innovatio mundi sit futura.

Secundo. Utrum motus corporum coelestium cessabit.

Tertio. Utrum corpora coelestia tunc magis fulgebunt.

Quarto. Utrum elementa majorem claritatem recipient.

Quinto. Utrum animalia, et plantae remanebunt.

ARTICULUS I.

394

UTRUM MUNDUS INNOVABITUR.

(S. Thom. 4. Dist. 48. q. 2. art. 1. et seq.).

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod mundus nunquam innovabitur: nihil enim est futurum, nisi quod aliquando fuit secundum speciem, Eccl. 1.: *Quid est quod fuit? ipsum quod futurum est*: sed mundus nunquam aliam dispositionem habuit, quam nunc habet quantum ad partes essentielles, et genera, et species; ergo nunquam innovabitur.

2. PRAETEREA. Innovatio alteratio quaedam est: sed impossibile est universum alterari, quia omne alteratum reducitur ad aliquod alterans non alteratum, quod tamen secundum locum movetur; quod non est extra universum ponere; ergo non potest esse, quod mundus innovetur.

3. PRAETEREA. Genes. 2. dicitur, quod *Deus die septimo requievit ab omni opere, quod patrarat*; et exponunt sancti, quod « requievit a novis creaturis condendis »: sed in illa prima conditione non fuit alius modus rebus impositus, quam iste, quem nunc naturali ordine tenent; ergo nunquam alium habebunt.

4. PRAETEREA. Ista rerum dispositio, quae nunc inest rebus, naturalis est. si ergo in aliam dispositionem transmutentur, illa dispositio erit eis innaturalis: sed illud quod est innaturale, et per accidens, non potest esse perpetuum, ut patet in 1. de Coelo et Mundo (*lex. 15.*); ergo etiam illa dispositio novitatis quandoque ab ipso removebitur: et ita erit ponere circulationem quandam in mundo, sicut Empedocles, et Origenes (*lib. 2. Periarth. cap. 3.*) posuerunt; ut post hunc mundum sit alius mundus iterum, et post illum iterum alius.

5. PRAETEREA. Novitas gloriae in praemium rationali creaturae datur. sed ubi non est meritum, ibi non potest esse praemium; cum ergo creaturae insensibiles nihil meruerint, videtur quod non innovabuntur.

SED CONTRA est, quod habetur Isa. 65.: *Ecce ego creo novos coelos, et terram novam; et non erunt in memoria priora*; et Apoc. 21.: *Vidi coelum novum, et terram novam: primum enim coelum, et prima terra abiit.*

Praeterea. Habitatio debet habitatori congruere: sed mundus factus est, ut sit habitatio hominis; ergo debet homini congruere; sed homo innovabitur; ergo similiter et mundus.

Praeterea. *Omne animal diligit simile sibi*, Eccl. 13., ex quo patet, quod similitudo est ratio amoris: sed homo habet aliquam similitudinem cum universo, unde et minor mundus dicitur; ergo homo universum mundum diligit naturaliter; ergo et ejus bonum concupiscit: et ita ut satisfiat hominis desiderio, debet etiam universum meliorari.

RESPONDEO dicendum, quod omnia corporalia propter hominem facta esse creduntur, unde et omnia dicuntur ei subjecta: serviunt autem homini dupliciter: uno modo ad sustentationem corporalis vitae, alio modo ad profectum cognitionis divinae, inquantum homo per ea, quae sunt facta, invisibilia

ciat, oportet tempus deficere; quod si deficeret, deficeret in instanti: definitio autem instantis est in 8. Phys. (tex. 11.) quod « est initium futuri, et finis praeteriti »: et sic post ultimum istans temporis esset tempus, quod est impossibile; ergo motus coeli nunquam cessabit.

IO. PRAETEREA. Gloria non tollit naturam: sed motus coeli est naturalis ei; ergo per gloriam ei non tollitur.

SED CONTRA est, quod dicitur Apoc. 10. quod angelus, qui apparuit, *juravit per Viventem in saecula, quod tempus amplius non erit*, scilicet postquam septimus angelus tuba cecinerit, qua canente *mortui resurgent*, ut dicitur 1. Corinth. 15.: sed si non est tempus, non est motus coeli; ergo motus coeli cessabit.

Praeterea. Isa. 60.: *Non occidet ultra sol tuus, et luna tua non minuetur*: sed occasio solis, et diminutio lunae ex motu coeli causantur; ergo motus coeli quandoque cessabit.

Praeterea. Ut probatur in 2. de Gener. (tex. 56.), « motus coeli est propter continuam generationem in istis inferioribus »: sed generatio cessabit, completo numero electorum; ergo motus coeli cessabit.

Praeterea. Omnis motus est propter aliquem finem, ut dicitur in 2. Metaphys. (tex. 8.): sed omnis motus, qui est propter finem, habito fine quiescit; ergo vel motus coeli nunquam consequetur finem suum (et sic esset frustra), vel aliquando quiescet.

Praeterea. Quies est nobilior, quam motus, quia secundum hoc quod res sunt immobiles, Deo magis assimilantur, in quo est summa immobilitas: sed corporum inferiorum motus terminatur naturaliter ad quietem; ergo cum corpora coelestia sint multo nobiliora, eorum motus naturaliter ad quietem terminabitur.

RESPONDEO dicendum, quod circa istam questionem est *triplex* positio: *prima* est philosophorum, qui dicunt, quod motus coeli semper durabit: sed hoc non est consonum fidei nostrae, quae ponit certum numerum electorum praefinitum a Deo; et sic oportet, quod generatio hominum non in perpetuum duret; et eadem ratione nec alia quae ad generationem hominum ordinantur, sicut est motus coeli, et variationes elementorum. *Alii* vero dicunt, quod motus coeli cessabit secundum naturam: sed hoc etiam est falsum, quia omne corpus, quod naturaliter quiescit, et naturaliter movetur, habet locum, in quo naturaliter quiescit, ad quem movetur naturaliter, et a quo non recedit nisi per violentiam: nullus autem talis locus potest assignari corpori coelesti, quia non est magis naturalis soli accessus ad punctum orientis, quam recessus ab eo; unde vel motus ejus non esset naturalis totaliter, vel motus ejus non terminaretur naturaliter ad quietem. Unde dicendum est secundum *alios*, quod motus coeli cessabit in illa mundi innovatione, non quidem ex aliqua naturali causa, sed divina voluntate faciente. Corpus enim illud, sicut et alia, in ministerium hominis facta sunt dupliciter, ut prius dictum est (*art. praec.*): altero autem horum ministeriorum homo post statum gloriae non indigebit, scilicet secundum quod corpora coelestia ei deserviunt ad sustentationem corporalis vitae: hoc autem modo servit ei corpus coeleste per motum, in quantum per motum coeli multiplicatur genus humanum, et generantur plantae, et animalia, quae usui hominum sunt necessaria; et etiam temperies in aëre efficitur conservans sanitatem: unde, homine glorificato, motus coeli cessabit.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod verba illa intelliguntur de terra secun-

dum statum istum, in quo potest esse principium generationis, et corruptionis plantarum, quod patet ex hoc quod ibi dicitur: *Cunctis diebus terrae sementis, et messis*, etc.: et hoc simpliciter concedendum est, quod quamdiu terra erit sementibus, et messibus apta, motus coeli non cessabit.

Et similiter dicendum est AD SECUNDUM, quod Domirus loquitur ibi de duratione seminis Israël secundum praesentem statum; quod patet ex hoc quod dicit: *Et semen Israël deficiet, ut non sit gens coram me cunctis diebus*: vicissitudo enim dierum post istum statum non erit; et ideo etiam leges, de quibus fecerat mentionem, post istum statum non erunt.

AD TERTIUM dicendum, quod finis, qui ibi assignatur corporibus coelestibus, est finis proximus, quia est proprius eorum actus: sed iste actus ulterius ordinatur ad alium finem, scilicet ad ministerium humanum, ut patet per id quod habetur Deuter. 4.: *Ne forte oculis elevatis ad coelum videas solem, et lunam, et omnia astra coeli, et errore deceptus adores ea, quae creavit Dominus Deus tuus in ministerium cunctis gentibus, quae sub coelo sunt*: et ideo magis debet sumi iudicium de corporibus coelestibus secundum ministerium hominum, quam secundum finem in Genesi assignatum. Corpora autem coelestia per modum alium in ministerium hominis glorificati cedent, sicut prius dictum est (*in corp. et art. praec.*); et ideo non sequitur, quod frustra remaneant.

AD QUARTUM dicendum, quod motus non est de perfectione corporis coelestis, nisi in quantum per hoc est causa generationis, et corruptionis in istis inferioribus: et secundum hoc etiam motus ille facit corpus coeleste participare divinam bonitatem, per quandam similitudinem causalitatis: non autem motus est de perfectione substantiae coeli, quae remanebit; et ideo non sequitur, quod motu cessante, aliquid de perfectione substantiae coeli tollatur.

AD QUINTUM dicendum, quod omnia corpora elementorum habebunt in semetipsis quandam gloriae claritatem: unde quamvis aliqua superficies terrae non illuminetur a sole, nullo tamen modo remanebit ibi obscuritas.

AD SEXTUM dicendum, quod Rom. 8. super illud: *Omnis creatura ingemiscit*, etc. dicit Glossa Ambros. (*ord.*) expresse, quod « omnia elementa cum labore explent sua officia; sol, et luna non sine labore statuta sibi implent spatia; quod est causa nostri; unde quiescent, nobis assumptis ». Labor autem ille, ut credo, non significat aliquam fatigationem, vel passionem illis corporibus accidentem ex motu, cum motus ille sit naturalis, nihil habens de violentia, ut probatur in 1. de Coelo, et Mundo (tex. 9. et seq.); sed labor ibi intelligitur defectus ab eo, ad quod aliquid tendit: unde quia motus ille ordinatus est ex divina providentia ad complendum numerum electorum, illo non completo, nondum assequitur illud, ad quod ordinatus est; et ideo similitudinarie dicitur laborare, sicut homo qui non habet quod intendit: et hic etiam defectus a coelo tollitur, impleto numero electorum. Vel etiam potest referri ad desiderium futurae innovationis, quam ex divina dispositione expectat.

AD SEPTIMUM dicendum, quod corpori coelesti non inest aliqua potentia, quae perficiatur per locum, vel quae facta sit propter hunc finem, qui est esse in tali loco; sed hoc modo se habet potentia ad *ubi* in corpore coelesti, sicut se habet potentia artificis ad hoc quod faciat diversas domos unius modi, quarum si unam faciat, non dicitur frustra potentiam habere: et similiter in quocumque situ ponatur corpus coeleste, potentia, quae est in ipso ad *ubi*, non remanebit incompleta, nec frustra.

AD OCTAVUM dicendum, quod quamvis corpus coeleste secundum suam

naturam aequaliter se habeat ad omnem situm, qui est ei possibilis; tamen si comparetur ad ea quae sunt extra ipsum, non aequaliter se habet ad omnes situs; sed secundum unum situm nobiliter disponitur respectu quorundam, quam secundum alium, sicut quoad nos nobiliter disponitur sol in die, quam in nocte: et ideo probabile est, cum tota innovatio mundi ad hominem ordinetur, quod coelum habeat in illa novitate nobilissimum situm, qui est possibilis in respectu ad nostram habitationem. Vel secundum quosdam coelum quiescet in illo situ, in quo factum fuit; alias aliqua revolutio coeli remaneret incompleta. Sed ista ratio non videtur conveniens, quia cum aliqua revolutio fit in coelo, quae non finitur nisi in triginta sex millibus annorum, sequeretur quod mundus deberet tamdiu durare; quod non videtur probabile: et praeterea secundum hoc posset sciri, quando mundus finiri deberet: probabiliter enim colligitur ab astrologis, in quo situ corpora coelestia sunt facta, considerato numero annorum, qui computantur ab initio mundi: et eodem modo posset sciri certus annorum numerus, in quo ad dispositionem similem reverteretur: tempus autem finis mundi ponitur esse ignotum.

AD NONUM dicendum, quod tempus quandoque deficient, motu coeli deficiente; nec illud *nunc* ultimum erit principium futuri: dicta enim definitio non datur de *nunc*, nisi secundum quod est continuans partes temporis, non secundum quod est terminans totum tempus.

AD DECIMUM dicendum, quod motus coeli non dicitur naturalis, quasi sit pars naturae, eo modo quo principia naturae naturalia dicuntur, nec iterum quod habeat principium activum in natura corporis, sed receptivum tantum: principium autem activum ejus est substantia spiritualis, ut dicit Comment. in princ. Coel. et Mund. (*lib. I. comment. 5.*): et ideo non est inconveniens, si per novitatem gloriae motus ille tollatur; non enim eo ablato, natura corporis coelestis variabitur.

ALIAS RATIONES concedimus, scilicet *tres* primas, quae sunt ad oppositum, quia debito modo concludunt: sed quia aliae duae videntur concludere, quod motus coeli naturaliter cesset, ideo respondendum est ad eas.

AD PRIMAM ergo earum dicendum, quod motus cessat, eo habito propter quod est, si illud sequatur motum, et non concomitetur ipsum: illud autem, propter quod est motus coelestis, secundum philosophos, concomitatur motum, scilicet imitatio divinae bonitatis in causalitate, quam habet super inferiora: et ideo non oportet, quod naturaliter motus ille cesset.

AD SECUNDAM dicendum, quod quamvis immobilitas sit simpliciter nobilior, quam motus, tamen motus in eo, quod per motum potest consequi aliquam perfectam participationem divinae bonitatis, est nobilior, quam quies in illo, quod nullo modo per motum posset illam perfectionem consequi: et ratione hac terra, quae est infimum elementorum, est sine motu; quamvis ipse Deus, qui est nobilissimus rerum, sine motu sit, a quo corpora nobiliora moventur. Et inde est etiam, quod motus corporum superiorum possent poni secundum viam naturae perpetuari, nec unquam ad quietem terminari, quamvis motus inferiorum corporum ad quietem terminetur.

ARTICULUS III.

396

UTRUM IN CORPORIBUS COELESTIBUS CLARITAS AUGEATUR
IN ILLA INNOVATIONE.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod in corporibus coelestibus claritas non augebitur in illa innovatione: innovatio enim illa in corporibus inferioribus erit per ignis purgationem: sed ignis purgans non pertinet ad corpora coelestia; ergo corpora coelestia non innovabuntur per majoris claritatis susceptionem.

2. PRAETEREA. Sicut corpora coelestia per motum sunt causa generationis in istis inferioribus, ita et per lucem: sed cessante generatione, cessabit motus, ut dictum est (*art. praec.*); ergo similiter cessabit lux coelestium corporum, magis quam augeatur.

3. PRAETEREA. Si innovato homine, corpora coelestia innoventur, oportet quod eo deteriorato, fuerint etiam ea deteriorata: sed hoc non videtur probabile, cum illa corpora sint invariabilia, quantum ad eorum substantiam; ergo nec innovato homine innovabuntur.

4. PRAETEREA. Si tunc deteriorata fuerint, oportet quod tantum deteriorata fuerint, quantum dicuntur esse melioranda in hominis innovatione: sed dicitur Isa. 30. quod *erit lux lunae, sicut lux solis*; ergo et in primo statu ante peccatum luna lucebat, quantum nunc lucet sol; ergo quandocumque luna erat super terram, faciebat diem, sicut nunc sol: quod manifeste apparet esse falsum per id quod dicitur Genes. 1. quod luna facta est, *ut praesentaret nocti*; ergo homine peccante, non sunt coelestia corpora diminuta in lumine: et ita nec eorum lumen augebitur, ut videtur, in hominis glorificatione.

5. PRAETEREA. Claritas corporum coelestium ordinatur ad usum hominis, sicut et aliae creaturae: sed post resurrectionem claritas solis non cedet in hominis usum; dicitur enim Isa. 60.: *Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem, nec splendor lunae illuminabit te*, et Apoc. 21.: *Civitas illa non eget sole, neque luna, ut luceant in ea*; ergo eorum claritas non augebitur.

6. PRAETEREA. Non esset sapiens artifex, qui maxima instrumenta faceret ad aliquod modicum artificium construendum: sed homo est quoddam minimum comparatione coelestium corporum, quae sua ingenti magnitudine quasi incomparabiliter hominis quantitatem excedunt; imo etiam totius terrae quantitas se habet ad coelum, ut punctum ad sphaeram, sicut astrologi dicunt; cum ergo Deus sit sapientissimus, non videtur quod finis creationis coeli sit homo: et ita non videtur, quod eo peccante coelum deterioratum sit, nec eo glorificato melioretur.

SED CONTRA est, quod dicitur Isa. 30.: *Erit lux lunae, sicut lux solis, et lux solis septupliciter.*

Praeterea. Totus mundus innovabitur in melius: sed coelum est nobilior pars mundi corporalis; ergo in melius mutabitur: sed hoc non potest esse, nisi majori claritate resplendeat; ergo meliorabitur, et crescet ejus claritas.

Praeterea. *Omnis creatura quae ingemiscit, et parturit, expectat revelationem gloriae filiorum Dei*, ut dicitur Rom. 8.: sed corpora coelestia sunt hujusmodi, ut ibidem dicit Gloss. (*ord. Ambros.*); expectant ergo gloriam sanctorum: sed non expectarent, nisi ex hoc eis aliquid accresceret; ergo claritas eis per hoc accrescet, qua praecipue decorantur.

Dei conspiciat, ut dicitur Rom. 1. *Primo* ergo ministerio creaturarum homo glorificatus nullo modo indigebit, cum ejus corpus sit futurum omnino incorruptibile, divina virtute id faciente per animam, quam immediate glorificat: *secundo* etiam ministerio non indigebit homo, quantum ad cognitionem intellectivam, quia tali cognitione Deum sancti videbunt immediate per essentiam: sed ad hanc visionem essentiae oculus carnis attingere non poterit: et ideo ut ei etiam solatium sibi congruens de visione divinitatis praebetur, inspiciet divinitatem in suis effectibus corporalibus, in quibus manifesta indicia divinae majestatis apparebunt, et praecipue in carne Christi, et post hoc in corporibus beatorum, et deinceps in omnibus aliis corporibus. Et ideo oportebit, ut etiam alia corpora majorem influentiam a divina bonitate suscipiant, quam nunc; non tamen speciem variantem, sed addentem cujusdam gloriae perfectionem; et haec erit mundi innovatio: unde simul mundus innovabitur, et homo glorificabitur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Salomon ibi loquitur de cursu naturali; quod patet ex hoc quod subditur: *Nihil sub sole novum*: cum enim sol circulariter moveatur, oportet ea quae solis virtuti subsunt, circulationem aliquam habere; quae consistit in hoc, quod illa quae priora fuerunt, iterum redeunt specie eadem, sed numero diversa, ut dicitur in fine lib. 1. de Generatione: eo vera quae ad statum gloriae pertinent, soli non subsunt.

AD SECUNDUM dicendum, quod illa ratio procedit de alteratione naturali, quae habet agens naturale, quod ex necessitate naturae agit: non enim potest tale agens variam dispositionem inducere, nisi ipsum alio, et alio modo se habeat. Sed ea quae divinitus fiunt, procedunt ex libertate voluntatis: unde sine aliqua immutatione Dei volentis potest nunc haec, nunc illa dispositio ab ipso in universo existere; et sic ista innovatio non reducet in aliquod principium motum, sed in principium immobile, scilicet Deum.

AD TERTIUM dicendum, quod pro tanto dicitur Deus die septimo a novis creaturis condendis cessasse, quia nihil postea factum est, quod prius non praecesserit in aliqua similitudine, secundum genus, vel speciem, vel ad minus sicut in principio seminali, vel etiam sicut in potentia obedientiali: dico ergo, quod novitas mundi futura praecessit in operibus sex dierum, in quadam remota similitudine, scilicet in gloria, et in gratia angelorum: praecessit etiam in potentia obedientiae, quae tunc creaturae est indita ad talem novitatem suscipiendam a Deo agente.

AD QUARTUM dicendum, quod illa dispositio novitatis non erit naturalis, nec contra naturam; sed erit supra naturam (sicut gratia, et gloria sunt supra animae naturam); et erit a perpetuo agente, quod eam perpetuo conservabit.

AD QUINTUM dicendum, quod quamvis corpora insensibilia non meruerint illam gloriam, proprie loquendo, homo tamen meruit, ut illa gloria toti universo conferretur, in quantum hoc cedit in augmentum gloriae hominis; sicut aliquis homo meretur, ut ornatoribus vestibus induatur, quem tamen ornatum ipsa vestis nullo modo meretur.

ARTICULUS II.

395

UTRUM MOTUS CORPORUM COELESTIUM CESSABIT.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod motus corporum coelestium in illa mundi innovatione non cessabit, quia Genes. 8. dicitur: *Cunctis diebus terrae frigus, et aestus, aestas, et hyems, nox, et dies non requiescent*: sed nox, et dies, aestas, et hyems efficiuntur per motum solis; ergo nunquam motus solis cessabit.

2. PRAETEREA. Jerem. 31. dicitur: *Haec dicit Dominus, qui dat solem in lumine diei, ordinem lunae, et stellarum in lumine noctis, qui turbat mare, et sonant fluctus ejus: Si defecerint leges istae coram me, tunc et semen Israël deficiet, ut non sit gens coram me cunctis diebus*: sed semen Israël nunquam deficiet, sed in perpetuum permanebit; ergo leges diei, et noctis, et fluctuum maris, quae ex motu coeli causantur, in perpetuum erunt; ergo motus coeli nunquam cessabit.

3. PRAETEREA. Substantia corporum coelestium semper erit: sed frustra est ponere aliquid, nisi ponatur illud, propter quod est factum: corpora autem coelestia ad hoc sunt facta, ut dividant diem, et noctem, et sint in signa, et tempora, et dies, et annos (Gen. 1.), quod non possunt facere nisi per motum; ergo motus eorum semper manebit; alias frustra illa corpora remanerent.

4. PRAETEREA. In illa mundi innovatione totus mundus meliorabitur; ergo nulli corpori remanenti auferetur id quod est de sui perfectione: sed motus est de perfectione corporis coelestis, quia, ut dicitur in 2. de Coelo, et Mundo (tex. 65. et 66.), « illa corpora participant divinam bonitatem per motum »; ergo motus coeli non cessabit.

5. PRAETEREA. Sol successive illuminat diversas partes mundi, secundum quod circulariter movetur: si ergo motus circularis coeli cesset, sequitur quod in aliqua superficie terrae erit perpetua obscuritas; quod non convenit illi novitati.

6. PRAETEREA. Si motus cessaret, hoc non esset, nisi in quantum motus aliquam imperfectionem in coelo ponit, utpote lassitudinis, vel laboris; quod non potest esse, cum motus ille sit naturalis, et coelestia corpora sint impassibilia; unde in suo motu non fatigantur, ut dicitur in 2. de Coelo, et Mundo (tex. 3. et 4.); ergo motus coeli nunquam cessabit.

7. PRAETEREA. Frustra est potentia, quae non reducit ad actum: sed in quocumque situ ponatur corpus coeli, est in potentia ad alium situm; ergo nisi reduceretur ad actum, illa potentia frustra remaneret, et semper esset imperfecta: sed non potest reduci in actum, nisi per motum localem; ergo semper movebitur.

8. PRAETEREA. Quod se habet indifferenter ad plura, aut utrumque attribuitur ei, aut nullum: sed sol indifferenter se habet ad hoc quod sit in oriente, vel occidente, alias motus ejus non esset uniformis per totum, quia ad locum, ubi naturalius esset, velocius moveretur; ergo vel neuter situs attribuitur soli, vel uterque: sed nec uterque, nec neuter potest ei attribui, nisi successive per motum; oportet enim si quiescit, quod in aliquo situ quiescat; ergo corpus solis in perpetuum movebitur; et eadem ratione omnia alia corpora coelestia.

9. PRAETEREA. Motus coeli est causa temporis: si ergo motus coeli defi-